

Atya és gyermekei – emléktábla Kiss Jánosnak

„Csak azt ne mondd, hogy őt is Fótról ismered!” — mondta művészettörténész kolléganőm kamasz lánya édesanyjának. Kolléganőm töredelmesen bevallotta lányának, hogy bizony „őt” is Fótról ismeri, mint annyi mindenki mást az evangélikus egyház lelkészei és aktív világi tagjai közül. A „legkisebb történeti keresztyén egyház” harminc éven felüli tagjainak „kapcsolati hálója” elsősorban Fóton, a kántorképző intézet falai között szövődött nyárról-nyárra, évtizedeken keresztül.

A szórványhelyzetben élő magyarországi evangélikusok története úgy alakult az utolsó kétszáz évben, hogy a regionalizmus egyre visszaszorult, és egyre több intézményük centralizálódott. Ez a folyamat pártállami nyomásra még inkább felerősödött az 1948 utáni évtizedekben, hogy hatékonyabbá tegye az evangélikus egyház állami befolyásolását. Hogy az Úristen a gonosz emberi szándékot jóra tudja fordítani, azt a fóti kántorképző története is bizonyítja. Éppen ez a központosítás, az egyetlen országos kántorképző megtűrése tette lehetővé, hogy az egymástól távol, elszigetelten élő evangélikus fiatalok megérezhessék: van a gyülekezeten túl is élő egyház, léteznek hozzájuk hasonlóan gondolkodó és élő kortársaik. Van ifjúság az úttörő- és KISZ-tábor falain kívül is. Nemzedékek élhették át ezt az élményt Fóton, s megfordítva: szinte csak Fóton élhették át ezt az élményt.

Emlékszem gyermekkorom fóti leveleinek fejlécére: Mandák Mária Belmissziói Otthon. A „belmisszió” egészen misztikus fogalom volt számomra, egyháztörténészként csak évtizedek múlva ismertem meg definícióját és jelentőségét. A Mandák a hetvenes-nyolcvanas években már valójában régen kántorképző volt, igazgatója, Kiss János azonban a legjobb ébredési-belmissziós hagyományokat vitte tovább falain belül. A 2005. április 30-án felavatott emléktábla méltán nevezi őt a „kántorképzés atyjának”, de tevékenysége ennél is sokkal többet jelentett: szuggesztív egyénisége, mély hite, derűs emberszerete, egyházhűsége nemzedékek példája lett, személyiségének kisugárzása máig ható erő az evangélikus egyházban.

Halálának 15 éves évfordulóján méltó ünnepséggel emlékezett meg a kántorképző Kiss János munkásságáról. Már Gáncs Péter püspök igehirdetése a 40. zsoltár „pusztulás verméből” kiemelt, és az Úrnak új énekekkel hálát adó emberéről szóló igehirdetése sem szűkölködött személyes visszaemlékezésekben. Bálint József nagytarcsai karnagy pedig zseniális ötlettel oldotta meg a megoldhatatlannak látszó feladatot: Kiss János életéről egy romantikus szvitet „komponált” és eltérő karakterű „tételekben” —a religiosótól a scherzón át a humoresque-ig— villantotta fel tevékenységének és személyiségének gazdagságát. A Mandák Kórus szolgálata Balás István vezetésével nemcsak színesítette az ünnepség műsorát, hanem valóban élményt jelentően, magas színvonalon szólaltatta meg az egyházi a cappella kórusirodalom (Schütz, Victoria, Kodály és mások) néhány darabját. Az evangélikus egyház megbe-

csülését mutatja Kiss János és életműve iránt, hogy az emléktáblát Szebik Imre elnök-püspök avatta fel.

Kiss János megérdemli az emléktáblát, de nem szorul rá az emlékműre. „Emlékműve” máig él, a kántorképzőben tanítványai, a kántorképzés „gyermekai” viszik tovább munkáját. Április 30-án, az ünnepséghez kapcsolódóan, azt megelőzően zajlott le a téli tanfolyam hagyományos vizsgája is, ahol ketten-ketten kaptak segédkántori, illetve kántori bizonyítványt, és négyen szereztek kántori oklevelet. Az elmúlt nyáron pedig ismét „csúcsra jártak” a kántorképző sokat látott és hallott falai: kántortovábbképző és három kántorképző tanfolyamon közel 200 fiatal élhette át, hogyan sáfárkodnak a „gyermekai” Kiss János „atyai örökségével.”

Kertész Botond

Kiss János szellemi örökséggel való sáfárkodás egyik szép példája, hogy a 2005-ös nyári kántorképző tanfolyamokra három, az utóbbi években végzett hallgató: Illés Adél, Trajltér Dóra és Horváth Bálint olyan gyűjteményt állított össze és tett közkinccsé, amelyben az Evangelikus Énekeskönyv 248 gyülekezeti éneke közül százhetvenegyre található rövid, legtöbbször pedál nélküli hangszeren is előadható korárelőjáték.

Finta Gergely

Hírek

Emlékezés Vietórisz József halálának 50. évfordulójára

1954. december 6-án halt meg Vietórisz József. Neki köszönhető a szlovákság legjelentősebb énekeskönyvének, a *Tranoscius*nak a magyarra fordítása. 1868. április 27-én, Nyíregyházán született. Középkolai tanulmányait a helyi evangélikus gimnáziumban végezte. Budapesten szerzett latin-görög szakos tanári oklevelet és doktorátust. Tanárként visszatért alma materébe, a Nyíregyházi Evangélikus Kossuth Lajos Gimnáziumba, ahol 37 éven keresztül tanított, és amelyet két alkalommal, összesen nyolc éven keresztül igazgatott is.

Első versei diákéveiből valók. A költészet azután végigkísérte egész életét. Eleinte fővárosi lapokban, majd önálló kötetekben jelentek meg versei. 1924-es önéletrajzi indíttatású verses művét a Magyar Tudományos Akadémia Nádasdy-díjjal ismerte el.

Műfordítóként is jelentős tevékenységet végzett. Vergilius Georgiconját és eklogáit fordította le, és neki köszönhető az *Aeneis* első teljes magyar fordítása. Az egyházi és liturgikus élet szempontjából kiemelkedő jelentőségű, hogy magyarra átültette a *Tranoscius* énekeskönyvet.¹ Először „Nyíregyházi toldalék-

¹ A *Tranoscius* első kiadása 1636-ban született. A saját énekanyag mellett jelentős a hagyományos latin és német liturgikus énekanyag szlovák fordítása. Anyaga újabb és újabb kiadásokban